

20242484369

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

□□

Врз основа на член 427 став (1) и член 438 алинеја 9), а во врска со член 191 став (2) од Законот за финансиски инструменти (“Службен весник на Република Северна Македонија” бр.66/2024 година) Комисијата за хартии од вредност на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 29.11.2024 година донесе:

ПРАВИЛНИК¹ ЗА СИНХРОНИЗАЦИЈА НА ДЕЛОВНОТО ВРЕМЕ

Општи одредби

Член 1

(1) Со Правилникот за синхронизација на деловното време (во понатамошниот текст: Правилник) се утврдуваат обврските за синхронизација на деловното време во смисла на член 191 од Законот и нивото на точност согласно кое треба да се синхронизира деловното време.

(2) Овој Правилник се применува на пазарниот оператор на регулираниот пазар, на оператор на други места за тргување (МПТ или на ОПТ) и на членките и на учесниците на регулиран пазар и на други места на тргување кои што се должни да го синхронизираат деловното време за работење во кое се евидентираат времето и датумот на сите настани за известување во согласност со барањата на Законот и овој Правилник.

Поими

Член 2

(1) Поимите кои се употребуваат во овој Правилник го имаат следново значење:

1. „**Комисија**“ е Комисија за надзор на пазарот на капитал;
2. „**Закон**“ е Закон за финансиски инструменти;
3. „**Место на тргување**“ е регулиран пазар, МПТ или ОПТ;
4. „**Инструменти тргувани на место на тргување**“ се сите финансиски инструменти тргувани на регулиран пазар, МПТ, ОПТ и деривативни финансиски инструменти тргувани надвор од место на тргување (ОТЦ) кои користат исти референтни податоци како деривативните инструменти кои што се тргуваат на место на тргување;
5. „**Временски печат (жиг)**“ е запис на време и датум, со кој се потврдува постоење на податоци во точно одредено време и датум и верификација дека истите не се изменети од моментот кога се заверени со временски печат;
6. „**Оператор**“ е пазарен оператор кој управува со регулиран пазар и/или МПТ и/или ОПТ и инвестициско друштво кое управува со МПТ и/или ОПТ;
7. „**UTC**“ е координирано универзално време (анг: UTC - Coordinated Universal Time);
8. „**BIPM**“ е Меѓународното биро за тегови и мерки (фр: BIPM - Bureau international des poids et mesures);
9. „**Настан за известување**“ е било кој настан кој по правило се случува на место на тргување (регулиран пазар, МПТ или ОПТ) или е поврзан со инструменти тргувани на место на тргување (како што е дефинирано во точка 4 од овој член), а се однесува на следниве обврски:

---

¹Во овој Правилник се имплементирани одредбите од Делегираната Уредба на ЕУ 2017/574 за дополнување на Директивата 2014/65/EУ во однос на регулаторните технички стандарди за нивото на точност на деловното време CELEX бр. 32017R0574.

1) Објавување на времето на тргување и на времето на објавување на податоци. Време и датум на извршување на трансакцијата како што е опишано подолу:

- За трансакциите извршени на место на тргување согласно член 3 од овој Правилник.

- За трансакции кои не се извршени на место на тргување, датумот и времето (гранулирано најмалку до најблиската секунда) кога страните се согласуваат за содржината на следните полиња:

о количина: валута во која количината е изразена (применливо е само ако количината е изразена како номинална или парична вредност);

о цена: валутата во која е изразена цената (применливо ако цената е изразена како парична вредност);

о валута: валута во која е деноминирана номиналната вредност. Во случај на договор за каматна стапка или финансиски деривативи на валута, ова е валутата на номиналната вредност на фаза 1 или валута 1 од парот. Во случај на свопови каде што основната размена е во единствена валута, ова е валутата на номиналната вредност на основниот своп. За свопови каде што основната размена е во повеќе од една валута, ова е валутата на номиналната вредност на делот 1 од свопот;

о идентификациска ознака на инструментот (ISIN);

о класификација на инструмент: Таксономијата се користи за класификација на финансискиот инструмент. Се обезбедува целосен и точен CFI код ({CFI_CODE});

о идентификациска ознака на основниот инструмент, каде што е применливо: ISIN-кодот на основниот инструмент. (За американски потврди за депонирани хартии од вредност (ADRs), глобални потврди за депонирани хартии од вредност (GDRs) и слични инструменти, е ISIN кодот на финансискиот инструмент на кој се засноваат овие инструменти. За конвертибилни обврзници, е ISIN кодот на инструментот во кој е конвертибилна обврзница. За деривативни финансиски инструменти или други инструменти кои имаат основен инструмент, е ISIN на основниот инструмент кога основниот инструмент е примен за тргување или се тргува на место на тргување. Онаму каде што основниот инструмент е дивиденда од акции, ова е ISIN кодот на соодветната акција што го дава правото на дивиденда од акции. За кредитен своп на неизвршување (CDS), се обезбедува ISIN-от на референтната обврска.

о Во случај кога основниот инструмент е индекс и има ISIN, идентификациска ознака е ISIN-кодот за предметниот индекс. Кога основниот инструмент претставува кошничка на повеќе финансиски инструменти, идентификациска ознака е ISIN-кодот на секој инструмент составен дел на кошничка што е примен за тргување или тргува на место на тргување.

2) Обврски за транспарентност на места за тргување согласно член 243, 244, 245 и 246 од Законот со примена согласно член 528 став (2) од Законот (од 1 јануари 2028 година).

3) Водење евиденција за времето поврзано за сите настани кои што се однесуваат на налози и на трансакции извршени од страна на инвестициско друштво за своја сметка или во име и за сметка на клиент (освен евиденцијата за телефонската и електронската комуникација која што се води согласно член 41 од Законот).

4) Водење евиденција за времето поврзано со настани кои се однесуваат на налозите како што е опишано подолу:

- Време и датум за секој настан поврзан со:

о нов налог, измена на налог, откажување на налог, одбивање на налог, делумно или целосно извршување на налог;

о фаза на тргување (име за секоја различна фаза на тргување во текот на кои налогот е активен во книгата за налози, вклучувајќи суспендирање, времено стопирање и прекинување);

о индикативна аукциска цена: конечната аукциска цена во однос на финансискиот инструмент за кој се поднесени еден или повеќе налози);

о индикативна количина на аукцијата: количина (број на единици на финансискиот инструмент) што може да се изврши по индикативната аукциска цена доколку аукцијата завршила во точно определен временски момент.

- Време и датум на рок на важност: Ова се однесува на временскиот печат кој го одразува времето кога налогот станува активен или е отстранет од книгата за налози.

- Временски печат за приоритет: (Ова поле се ажурира секогаш кога се менува приоритетот на налогот, а бројот на цифри по „секундите“ се одредува согласно член 4 од овој Правилник).

(2) Сите други поими од овој Правилник го имаат истото значење како во Законот.

Референтно време

Член 3

(1) Операторот и неговите членки и учесници се должни да го синхронизираат деловното време за работење во кое се евидентираат датумот и времето на сите настани за известување во однос на доверлив извор на координираното универзално време-UTC објавено и одржувано од метролошките центри наведени во последниот годишен извештај за временските активности на ВРМ- Меѓународното биро за тегови и мерки.

(2) Операторот и неговите членки и учесници може исто така за потребите на синхронизирање на деловното време за настани за известување да користат и систем за запис на време и датум кој што се заснова на UTC дистрибуиран од сателитски систем, односно Global Positioning System -GPS², под услов секое отстапување од UTC да се евидентира и отстранува од временскиот печат.

(3) Кога треба да се додаде или одземе престапна секунда од UTC како што периодично се известува од Меѓународната служба за ротација на Земјата и референтни системи (IERS), тогаш се постапува во согласност со препораката TF.460- 6 на секторот за радио комуникација на Меѓународната телекомуникациска унија (ITU-R). Оваа препорака наведува дека позитивната престапна секунда започнува во 23:59:60 и завршува во 00:00:00 часот, а негативната престапна секунда е претставена со времето кое се движи од 23:59:58 до 00:00:00 часот.

(4) Временскиот печат може да биде и во локално време сè додека податоците се доставуваат до Комисијата, временскиот печат се конвертира во UTC (zulu time).

(5) Членка на регулиран пазар или учесник на место на тргување не е должен/а да ги следи истите барања за временски печат што важат за регулираниот пазар или за другото местото на тргување каде што членува или учествува. Членка на регулиран пазар или учесник на место на тргување ќе врши само верификација на времето во согласност со барањата што се применуваат на активноста поврзана со тргувањето.

---

²Корисниците на таквите системи треба да бидат свесни за релевантните ризици поврзани со нивната употреба, како што се соларни изливи, пречки, заглавување или повеќе патечни рефлексии и дека ресиверот е правилно заклучен за сигналот. Затоа треба да се преземат соодветни чекори за да се осигура дека овие ризици се минимизираат. Конкретно, се препорачува да се следи препораката на секторот за радио комуникација на Меѓународната телекомуникациска унија (ITU-R) за доверливи извори TF.1876-0 (04/2010), достапна на <https://www.itu.int/rec/R-REC-TF.1876-0-201004-I/en>

(6) Кога трансакцијата е извршена преку синцир на инвестициски друштва (така што иницијалниот налог се пренесува низ синцирот од едно инвестициско друштво на друго инвестициско друштво), секое инвестициско друштво во синцирот треба да се усогласи со барањата за временски печат што се применуваат на сопствената активност поврзана со тргување, без оглед на барањата за временски печат што се применуваат за други инвестициски друштва во синцирот.

Ниво на точност за операторите на местата на тргување

Член 4

(1) Операторот обезбедува дека неговото деловно време се придржува до нивоата на точност наведени во Табела 1 од Прилог 1 на овој Правилник во согласност со латентноста (доцнењето) меѓу портите за секој од неговите системи за тргување.

(2) Латентноста (доцнењето) од порта до порта е времето мерено од моментот кога надворешна порта на системот на местото на тргување ја прима пораката која е испратена преку протоколот за поднесување налози, обработен од соодветен систем за утврдување на трансакциите, а потоа се враќа, до моментот кога од портата се испраќа потврдата за прием.

(3) По исклучок на став (1) од овој член, оператор на место на тргување кој управува со систем за гласовно тргување, систем за барање понуди во кои одговорот бара човечка интервенција или не дозволува алгоритамско тргување, или систем кој ги формализира договорените трансакции, обезбедуваат дека нивното деловно време не отстапува повеќе од една секунда од UTC од член 3 од овој Правилник. Операторот на местото на тргување гарантира дека времето се евидентира со прецизност од најмалку една секунда.

(4) Операторот кој управува со повеќе системи за тргување обезбедува дека секој систем е усогласен со нивото на точност што се однесува на тој систем во согласност со став (1) и став (2) на овој член.

Ниво на точност за членовите на регулиран пазар и на учесниците на други места за тргување

Член 5

(1) Членка на регулиран пазар и учесник на место на тргување обезбедува дека временскиот печат што се користи за запис на времето и датумот на настаните за кои известува се придржуваат до нивото на точност наведено во Табела 2 од Прилог 1 на овој Правилник.

(2) Кога членките на регулиран пазар или учесници на место на тргување учествуваат на повеќе видови активности на тргување треба да обезбедат системите што ги користат за временски печат за запис на време и датум за настаните за известување да се придржуваат до соодветното ниво на точност применливо за соодветната активност за тргување во согласност со барањата во Табела 2 од Прилог 1 на овој Правилник.

Усогласеност со барањата за дозволено максимално отстапување

Член 6

(1) Операторите на место на тргување и нивните членови и учесници се должни да воспостават систем на следење до UTC. Тие се должни да докажат следливост до UTC со документирање на дизајнот, функционирањето и спецификациите на системот. Тие треба

да се во можност да го идентификуваат точниот момент во кој се евидентира временскиот печат и да докажат дека моментот во системот каде што се применува временскиот печат останува конзистентен.

(2) Проверка на усогласеноста на системот за следливост од став (1) на овој член се врши најмалку еднаш годишно.

Преодни и завршни одредби

Член 7

(1) Прилогот од овој Правилник, Комисијата го објавува на својата интернет страна.

(2) Овој Правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе се применува од денот на започнување на примената на Законот за финансиски инструменти („Службен весник на Република Северна Македонија број“ 66/2024).

Бр. 01-801/1
29 ноември 2024 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Северна Македонија
Претседател,
м-р **Нора Алити**, с.р.